

Sóvári Melinda Magdolna: Lux Perpetua

Tata, 2017.szeptember 23.

Olykor vannak kívülről látható jelei annak, hogyha valaki imádkozik: ilyen például az összekulcsolt kéz, a testtartás, vagy a morzsolt szavak. Egy szertartásnak a kiragadott elemei. Hogy mi van a kezek mögött, tehát hogy mi történik, miközben imádkozunk, annak csak Isten a tudhatója, és mi magunk. Az elmélyülés szertartása valójában sokféle lehet; azért szerencsés, aki figyelni tud ezekre a képekre, mert a formák által beleláthat egy imához hasonló személyes beszélgetésbe is. Minden kiállítás persze végső soron azért fontos, mert lehetőséget kínál arra, hogy közvetve fölmerülhessenek a saját vonatkozásaink.

Egyáltalán nem kell képzeletben elrugaszkodni ahhoz, hogy láthatatlan beszédességre lehessünk figyelmesek önmagunkban: ha a néző időt ajándékoz magának és odafigyel a képre, a látvány – szó szerint – önmagáért beszélni kezd. Hatni fog ránk – mint bármi más, amivel megfigyeléseink során találkozunk. De ne feledjük, hogy egy kiállításon sosem esetleges dolgokat láthatunk, hanem egy válogatást; s most a művész egyben a válogató. Látszólag képlékeny szerep a művészlét, de a lényege talán megfogható úgy, mint: cselekvőképesnek lenni a világ dolgaival szemben. A művésznak tudatosan és intuitíve kell döntéseke hoznia, a képzőművésznak a formai helyzetekkel. A tudatos azonban nem kell, hogy azt jelentse: szavakkal megfogalmazható. Ezt a kulturális hagyományt ápolják Sóvári Melinda képei.

A nyájas képnézegető – én az vagyok – egy kicsit mindig kiszolgáltatja magát a művésznak (kurátornak, intézménynek...), amikor úgy dönt, hogy elfogadja a szabályait, és a játékát komolyan veszi. Olyankor érezzük magunkat jól egy tárlaton, ha az nem csak várja tőlünk az igyekezetet, de ad is (a pogácsán kívül) valamit – valami újszerűt, valami ismerőset, megidéz valami elképzelhetetlenül szépet, élet- vagy halálszagút, de leginkább akkor vagyunk elégedettek, hogyha általa egyfajta visszaigazolást kapunk. Melinda tiszta szándékkal fordul az anyagon keresztül az Anyagtalanhoz, ezért a képei biztonságosak.

A tisztasága a képeken nem a kezdet szélsőséges fehérsége, sokkal inkább a jó szándékú, bátor úton levés színei. A feketét Melinda nem tubusból nyeri, hanem színkeveréssel, gondolati síkon pedig egyértelműen azt sugalmazza, hogy az út végén ránk váró fény additív módon lesz majd fehér.

A sötétvörös kép (*Oratio Beata Virgo*) a legkorábbi festmény a teremben, ihletetten vall a hitről egy spanyol jezsuita szerzetes szívének bódítóan erős vér és rózsairratával. Időrendben az *Ébredés* sorozat követi, melyet a szemünk előtt kibontakozó idealizmus fény felé tartó lépcsőfokaiként is értelmezhetünk. A teremtés a kihímzett íriszben a legteljesebb: mutatja, amit fellép a folyamatban egy új minőség, melynek mintázata követi is az egyetemes rendet, és közben saját jellegzetességekkel is bír már, a levarrt vagy szabadon hagyott cérnaszálak pedig úgy operálnak a harmadik dimenzióval, hogy a levegő mozgásának jelentőségét is kiemelik. Ha a női képen (*Magnificat*) rebbennek meg a cérnaszálak, az viszont már szárnymozdulás. A csillogó, máriakék kendő védelmezőn takar, de kiemeli a fedetlen torkot és az érzékszerveket, mialatt a szem és a homlok már fénybe fordul: a kiáradó szív által elragadtatott lélek állapota ez.

Ha Melinda képeinek belső mozgására figyelünk, stabil területeket találhatunk, ahonnan kiindulnak az erővonalak. Lehet ez mértani közép, egy szív, vagy egy szempár. Akár gyűjtőpontnak is tekinthetjük olyan kép esetén, ahol a lángból eredezik az emanáció. Kerubszárnyak szférái keretezik Jézus (*Iesu Rex Misericordiae*) alakját, aki messzire tekint. Arcának szimmetriái és diszharmóniái révén mintha változónak éreznék a kép hangulatát; isteni és emberi aspektusok tűnnek váltakozva elő, akár az értünk vívott nagy küzdelemben.

Nem a kereszthalál szenvedéséről szólnak Melinda képei. Mint Friedrich keresztjei, sokkal inkább emlékeztetnek arra, hogy a Golgota az erőpróba végét is jelenti: hogy a legnagyobb sötétségben - legyen az akár barlangok mélyén vagy viharfelhők zord magaslatán - a megváltás ajándéka által segítséget kapunk.

Az oltárképek a legösszetettebb és legátfogóbb alkotások. Valami Rothkoi modernséget is rejtenek ösztönösen. A tisztaság a geometriai alapformákon keresztül érvényesül, melyek mögött szimbolikát is sejthetünk: a kör, a háromszög - a négyszöget képviseli a gyönyörűen megépített keret - a hatszög, de alapszimbólummá válhat a szív is, vagy a szem, melyekből tovább bonyolódhat egy terítő horgolt rendszere. Ha elmerülünk a színesztéziákban, akkor valami sajátosan életszerűre bukkanhatunk: szervesnek érezzük az izomrostokká simuló cérnaszálakat, a filc hasítékait. A beemelt anyagok is organikusak és az érzéleteinken keresztül összetetten hatnak: szavakkal csak részben körüljárható például az, hogy milyen női-anyai minőségben jelenhet meg egy filcszirmú lilium, (puha, meleg, védelmező), a belsejében elégetett gyufaszálakkal (szentek feláldozhatósága). Hangokat is rendelhetünk a cérnaszálak húrjaihoz színük és hosszuk szerint, a tű-dőfés ritmust hord magában, mint a lélegzés vagy a szívdobogás, felfigyelhetünk a gyufa sercenése is, majd tovább, hogy az égés hangja milyen sokatmondóan is titokzatos. Cérnaszálai elevenen kapaszkodnak, ragaszkodnak, talán áthidalni is igyekeznek valami régi szakadás következményeként meglevő hiányt (anyától, Édentől). A felhasznált textil elemek finom nőisége nem a tevékenység monotonitását juttatja eszünkbe, hanem az életfeltételekért való hála sugárzik belőlük.

Melinda képeinek keletkezése is élményszerű látnivaló: mialatt készíti, sokkal izgalmasabb látványt nyújt a leleselkedőnek a kép hátulja: valahogy nyílt sebként színesedik, bomlik elénk a cérnaerdő. Amikor azonban befejeződik a kép, egyszerre megfordul a helyzet, teljesen semmitmondóvá válik a fonák, és sokszoros erővel megszületik a mű! Bármennyi erőfeszítést is fektet munkájába az alkotó, ha ilyen eredménye lesz, az önmagán túlmutató ajándék.

Melinda barátjaként emlékezetes maradt számomra, amikor Allegri *Mirrereréj*vel találkozott. Ez a Sixtus-kápolna szertartásaihoz írt kórusmű egy bűnbánati zsoltárra épül, mely az Úr tisztító kegyelméért könyörög. A lelki élet és alkotás számos ponton összefüggenek, talán el sem választhatóak. A Rómabeliekhez írt levél egyik idézetével (9.16) zárom soraimat, melyet bátorító és felszabadító ajándékként kaptam én is, mindkettő kapcsán lelkipásztoromtól: „*Ezért tehát nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.*”

Szeretettel,

Matyus Dóri